

PÉNZÜGYI SZERVEZETEK
ÁLLAMI FELÜGYELETE
HUNGARIAN FINANCIAL
SUPERVISORY AUTHORITY

Tájékoztatás

**a felügyeleti felülvizsgálati folyamat (SREP) keretében kiemelten kezelt
kockázatos portfóliókról és a hozzájuk kapcsolódó többlet-tőke előírásáról**

2010. február 9.

A Felügyeleti Felülvizsgálati Folyamat (SREP) útmutató részét képezi az 1. számú melléklet, amely áttekinti azokat a kockázatvállalásokat, kockázatos portfóliókat, amelyek tekintetében a Felügyelet az intézmények belső tőkeszükségletének számításakor többlet tőkét vár el, illetve amelyek vonatkozásában a SREP során ezt fokozott figyelemmel ellenőrizni fogja. Az 1/a számú melléklet külön rendelkezik a felügyeleti felülvizsgálati folyamat (SREP) keretében 2010. március 1-től kiemelten kezelt kockázatos portfóliók és a hozzájuk kapcsolódó többlettőke előírások alkalmazásáról a gépjármű-finanszírozásban. Az itt közzétett kockázatos portfóliókat a Felügyelet évente felülvizsgálja, illetve szükség esetén egyéb esetben is módosítja.

A kockázatos portfóliók közé a Felügyelet olyan kockázatokat emel be, melyek az elemzési – felügyelési információk alapján a magyar piacon jelen lévő és különös felügyeleti aggodalomra okot adó kockázatok, és kezelésükhöz a SREP alapján elvárható és indokolt a többlettőke tartása az érintett intézményektől. Az előírással alapvetően két felügyeleti célt kívánunk elérni:

- Egyes kockázatok tekintetében fel kívánjuk hívni az érintett intézmények figyelmét arra, hogy a tevékenység kockázatát olyan jelentősnek találjuk, hogy fedezésükhöz indokoltnak tartjuk a 2. pillér alatti többlettőke képzését, amit azonban az alkalmazott kockázatkezelési módszerek színvonalához kötötten 0-100% közötti sávban határozzunk meg. Azon intézmények esetében, amelyeknél az alkalmazott kockázatkezelési módszerek magas szintűek, a vonatkozó felügyeleti ajánlásoknak megfelelnek, 0%-os a többlettőke előírás, a gyenge színvonalú kockázatkezelés esetén 100%-os az előírás.
- Egyes kockázatok (termék, tevékenység, gyakorlat) esetében felügyeleti cél a piac védelme a kockázat kontrollálatlan terjedésétől. Ebben az esetben a kockázatot olyan jelentős mértékűnek találjuk, amely még fejlett kockázatkezelési módszerek mellett is komoly veszélyeket hordoz az adott intézmény, az intézmény ügyfelei, és az egész piac tekintetében. E kockázatok esetében az alkalmazott kockázatkezelés színvonalának megfelelően 50-100%-os pótlólagos tőke előírást alkalmazunk a kockázatok megfelelő tőkével való fedezettségének biztosítása érdekében.
- Egyes kockázatok esetében a piaci folyamatok alapján tartjuk szükségesnek egységesen, valamennyi érintett piaci szereplőre nézve felhívni a figyelmet a kockázatok növekedésére, és az ennek megfelelő tőkeszükséglet biztosítására. Ezekben az esetekben a többlet tőkeszükséglet számítására egységes módszert adunk meg.

Az itt megjelölt kockázatokon kívül a Felügyelet a CRD mellékletében megjelölt kockázatos portfóliókat az 1. pillér keretében figyelemmel kíséri, amennyiben ezekre a portfóliókra az 1. pillér alatt kell a CRD és ennek megfelelően a Hkr. 16§ (1) –(2) bek. alapján tőkét képezni.

A 2. pillér keretében nyilvánosságra hozott kockázatos portfóliók mindig kapcsolódnak a [Felügyelet által meghirdetett felügyelési prioritásokhoz](#) is.

A körültekintő lakossági hitelezés feltételeiről és a hitelképesség vizsgálatáról szóló 361/2009. (XII.30.) Kormányrendelet számos hitelezési feltételt szigorított. A többlettőke előírására vonatkozó követelményeket a Kormányrendeletben foglaltak figyelembevételével kell alkalmazni 2010. március 1-t és 2010. június 11-ét követően. A többlettőke képzési kötelezettség megállapítása során a Felügyelet 2010. március 1-et megelőzően kötött hitel szerződések vonatkozásában továbbra is a korábban kiadott tájékoztatásokban foglalt előírások alapján jár el, ezért jelen tájékoztatónkban továbbra is szerepeltetjük azokat.

A Felügyelet által kiemelten kezelt kockázatok, melyek a CRD hatálya alá tartozó intézményeknél felmerülhetnek

Hitelezési feltételek fellazulása a lakossági szegmensben

Kapcsolódó 2010-re meghirdetett felügyeleti prioritás: likviditás, hitelkockázat, stratégia

A magyar pénzügyi szektorban a kimagasló jövedelmezőség biztosítása érdekében 2009-ig a hitelezési feltételek folyamatosan lazultak, melyben azóta kedvező tendencia kialakulása észlelhető mind a piaci, mind a jogszabályi változások hatására.

A lakosság fokozódó hitelszolgálati leterheltsége mellett növekedett a hitel/fedezet arány, illetve a kezdetben kedvező, később szigorodó feltételekkel kínált türelmi idős konstrukciók kínálata; a kizárólagosan eszközfedezet alapján nyújtott hitelek állománya és folyamatosan kitolódott a futamidők.

A hitelfeltételek lazulása azzal a veszéllyel jár, hogy egyre nő a gyengébb minőségű adósoknak folyósított hitelállomány, amely a hitelkockázat látens növekedését eredményezi. Ez a látencia azonban – ahogy azt a subprime hitelválság látványosan megmutatta – az évek múlásával láthatóvá válik, amikor is már sokkal nehezebb a kockázat kezelése, mind a Felügyelet, mind a hitelintézetek oldaláról sokkal több energiaráfordítást igényel. Ezért, tanulva a nemzetközi eseményekből, a Felügyelet előrelátóan kíván cselekedni, a probléma keletkezése pillanatában kíván beavatkozni, hogy elejét vegye a gyengébb minőségű adósoknak kihelyezett hitelállomány kontrollálatlan növekedésének.

A felügyelet a hitelfeltételek lazulásának tekinti, ha a termék kondíciói, illetve a folyósítás körülményei között a következő feltételek előfordulnak:

1. 80%-nál magasabb LTV¹ a jelzáloghitelek és a gépjárműhitelek esetében;
2. jövedelemigazolás nélküli finanszírozás;
3. önrész nélküli finanszírozás a jelzáloghitelek és a gépjármű hitelek esetében;
4. a finanszírozott eszköz élettartamával nem harmonizáló futamidő hosszabbodás;
5. több éves, kamatra és tőkére kiterjedő türelmi idő;
6. futamidő végi egyösszegű visszafizetés;
7. fedezet nélküli finanszírozás; azon „fedezet nélküli finanszírozás” esetén kell többlettőkét képezni, ahol
 - nincs jövedelemigazolás a hitelbírálatkor (pl. munkáltatói igazolás, APEH igazolás, stb.) VAGY
 - a Bank nem tudja bizonyítani, hogy érdemben vizsgálta az ügyfél hitel/fizetőképességét (pl. nincs az ügyfél hitelmúltjára, hitelképességére, számlamúltjára vonatkozó érdemi információ), ÉS
 - a bank nem működtet megfelelő színvonalú monitoring és adósságbehajtó rendszert, amely alapján az ügyfél fizető/hitelképességét folyamatosan vizsgálni képes.
(Hitelkártya termékek esetén a megfelelő színvonalú monitoring gyakorlatban azt kellene

¹ A pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletét érintő egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi XIII. törvény a hitelintézeti törvényt egy olyan paragrafussal egészítette ki, amely mind egyedi (100%) mind portfólió szinten (70%) meghatározza az ingatlanon fedezett kitétségek esetében a vállalható kitétség maximális mértékét az ingatlan piaci értékéhez képest. Az aktuális piaci kockázatok továbbra is szükségesé teszik, hogy a felügyeleti többlet tőkekövetelmény előírás a jogszabályi korláthoz képest szigorúbb legyen (70 helyett 80%, illetve az ingatlanon fedezett kitétségeken túl a gépjármű hitelekre is értelmezve).

feltételezze, hogy a banknak rálátása van az ügyfél rendszeres jövedelmére, azaz az ügyfél hitelszámláján kívül pl. folyószámlával IS rendelkezik adott banknál.)

8. az ügyfél eladósodottsága: adósságszolgálat (teljeskörű, ismert) / adósságszolgálat céljaira rendelkezésre álló összes jövedelem, 50%-ot meghaladó szintje, ahol az adósságszolgálat az ismert adósságokkal kapcsolatban felmerülő tőke és kamatfizetések együttes összegét kell, hogy jelentse, az utóbbit a teljes hiteldíj szintjén (nyilvánosságra hozatalt követő fél év türelmi idő után folyósított állományra).

2010. március 1. előtti portfóliókra:

A hitelezési feltételek lazulása esetében a felügyeleti cél a piac védelme a kockázat kontrollálatlan terjedésétől. Mivel az állományok felépülése már előrehaladott állapotban van, a többlettőke előírást a SREP módszertan nyilvánosságra hozatalát követően fél év türelmi idő beiktatásával érvényesíti a Felügyelet, és akkor kezdi meg az előírást, amennyiben a türelmi idő letelte után értékesít az intézmény a fentieknek megfelelő kondíciójú termékeket. Az 1-7 pont esetében az előírás 2008. májusában, a 8. pont 2009. májusában került nyilvánosságra. Többlet tőkeszükséglet előírható mértéke az egyes intézmények konkrét adatainak ismeretében: az érintett portfólió 1. pillér alatti tőkeszükségletének 50-100%-a.

2010. március 1. utáni portfóliókra:

A körültekintő lakossági hitelezés feltételeiről és a hitelképesség vizsgálatáról szóló 361/2009. (XII.30.) Kormányrendelet számos olyan feltételt jogszabályi szinten szabályoz, mely az intézményeket prudensebb eljárások követésére készíti. A többlettőke előírására vonatkozó követelményeket a Kormányrendeletben foglalt hatályok figyelembevételével kell alkalmazni.

2010. március 1-jét követően a rendelet alkalmazása szerint a jelzálogalapú forinthitelek esetén a kitettség vállaláskori mértéke nem haladhatja meg az ingatlan forgalmi értékének 75 %-át, forint alapú pénzügyi lízing esetén a 80 %-át, euró alapú hiteleknel 60 %-át, euró alapú lízingnél a 65 %-át, míg más devizában nyújtott hitel esetén a 45 %, illetve pénzügyi lízingnél az 50 %-át.

2010. június 11-től nem nyújthatók hitelek kizárólag fedezet figyelembevétel, a hitelképességet minden esetben vizsgálni kell.

Jelzáloghitelt nyújtó pénzügyi vállalkozások refinanszírozása

Kapcsolódó 2010-re meghirdetett felügyeleti prioritás: hitelkockázat/felelős hitelezés, ügyfelek védelme

A magyar pénzügyi szektorban a jelzáloghitel portfólió növelése érdekében, az elmúlt évek során, olyan dinamikus expanzió volt tapasztalható a jelzáloghitelt nyújtó pénzügyi vállalkozásoknál, melyet a gyengébb minőségű adósok hitelezhetőségi körének kiszélesítésével és a hitelfeltételek fellazításával érték el. A pénzügyi vállalkozások eltérő hitelbefogadási, minősítési, kockázat monitoring eljárásainak különbözősége miatt a hitelfeltételek lazulása megnövekedett kockázatot eredményezett a pénzügyi vállalkozások eszközminőségében, de áttételesen a forrást biztosító (refinanszírozó) hitelintézeteknél is. Az eszközminőség romlásának kockázata mellett, azzal párhuzamosan, jelentősen emelkedtek a fogyasztóvédelem területéhez tartozó ügyfél panaszok, a fogyasztóvédelmi törvény előírásainak megsértései.

A Felügyelet célja az, hogy a hitelintézetek olyan pénzügyi vállalkozásokat finanszírozzanak, akik felelősen hiteleznek, illetve betartják a törvényekben és a Magatartási Kódexben foglaltakat. A Felügyelet azon pénzügyi vállalkozások refinanszírozásának vonatkozásában

fog élni a többlet tőkeszükséglet előírásával, amelyek nem felelnek meg mindezen követelményeknek. A Felügyeletnek nem célja, hogy az előírások betartói versenyhátrányban legyenek, sem az, hogy a szektor jól működő, óvatos, körültekintő, gondos pénzügyi vállalkozásainak üzleti növekedését lassítsa.

Ugyanakkor a Felügyelet a refinanszírozás elérhetőségén keresztül meg kívánja nehezíteni a felelőtlen, illetve hitelezői pozíciójával, erőfölényével visszaélő jelzáloghitelezést folytató pénzügyi vállalkozások működését, azzal, hogy többlet tőkeszükségletet ír elő a refinanszírozást nyújtó hitelintézetek számára.

A bankcsoporthoz tartozó pénzügyi vállalkozások esetében csak azon intézmények kaphatnak a Hpt. 76/A. § (7)-ben megfogalmazott nulla százalékos kockázati súlyozású besorolásra Felügyeleti engedélyt, amelyek a jogszabályban meghatározott feltételeken túl teljesítik a Magatartási Kódexben megfogalmazottakat is. A már kiadott engedélyek visszavonhatók.

Többlet tőkeszükséglet előírandó mértéke az érintett portfólió 1. pillér alatti tőkeszükségletének 100%-a. A Felügyelet a 2010. március 1-t követően fogja a fenti követelményeket érvényesíteni a SREP eljárások keretében.

Hitelnújtás Magyarországnál alacsonyabb szuverén hitelminősítésű országban rezidens adós számára

Kapcsolódó 2010-re meghirdetett felügyeleti prioritás: likviditás, hitelkockázat/felelős hitelezés

A feltörekvő piaci státuszú országokba történő hitelezés mind az elérhető volumennövekedés, mind a kamatmarzs szempontjából kedvezőnek tűnő lehetőség a magyar hitelezők számára. A gyors hitelexpanzió azonban a makrogazdasági és pénzügyi stabilitás szempontjából kockázatokat hordoz, a magas kamatmarzs pedig alacsonyabb szuverén kockázati besorolású célországok esetén a hitel közvetlen kereskedelmi kockázatán felül további kockázati tényező – a célország makrogazdasági stabilitását és az adósságszolgálati fizetésekhez kapcsolódó transzferkockázatot jellemző országgkockázat – jelenlétére utal. Ebből a szempontból a Magyarországnál rosszabb szuverén hitelkockázati besorolású célországok rezidenseivel szemben fennálló hitelkövetelés a hasonló kereskedelmi kockázatú magyarországi követeléseknel magasabb hitelkockázati szintet képvisel.

Az alacsonyabb szuverén hitelminősítésű országban rezidens adós számára nyújtott hitelek esetén a felügyeleti cél a tevékenység magas kockázatára való figyelemfelhívás. A magas kockázat mellé az ICAAP logikája szerint indokolt a többlettőke tartása. Mivel az ICAAP útmutató részletesen foglalkozik az országgkockázat kezelésével, a többlet tőkeszükséglet előírható mértéke két módszer szerint számolható:

1. Az ICAAP-SREP útmutatóban az országgkockázati tőkekövetelményre vonatkozó előírásoknak megfelelően.
2. Az ettől eltérő, de a Felügyelet által elfogadott saját módszert használó intézmények esetében szükséges, hogy többlet tőkeszükséglet nagysága a saját módszer esetén is elérje vagy meghaladja az ICAAP-SREP útmutatóban leírtak alapján számított tőkeszükséget 30-100%-át.

A devizaárfolyam kockázat tőkekövetelményének számítása a volatilis piaci körülmények fennállásáig

Kapcsolódó 2010-re meghirdetett felügyeleti prioritás: likviditás, hitelkockázat/felelős hitelezés

Véleményünk szerint a közgazdaságilag szükséges tőkekövetelményt jelenleg a VaR alapú számítás tükrözi megfelelően, ezért szükségesnek tartjuk, hogy a SREP felülvizsgálat keretében 2009. július 1-től (visszavonásig) minden bank egy egységesen képletezett, azonos időszaki adatokon számolt (felügyeleti) modell segítségével is határozza meg az árfolyamkockázat tőkekövetelményét, *és a sztenderd módszer szerinti és a modell szerinti számítás különbözete a SREP keretében meghatározott többlet tőkekövetelményként jelenjen meg a bankok számára.* Az említett (felügyeleti) modellt a Felügyelet az adott időpontra rendelkezésre bocsátja. A modell felhasználóbarát, a bankok által könnyen kitölthető, versenysemleges.

A szövetkezeti hitelintézetek esetében nem tartjuk szükségesnek az előírás kötelező alkalmazását, mivel a kockázatuk ezen a téren nem jelentős.

A Felügyelet által kiemelten kezelt kockázatok, melyek a CRD hatálya alá tartozó, 1 milliárd forintnál kisebb szavatoló tőkével rendelkező hitelintézeteknél merülhetnek fel elsősorban

Országhatáron átnyúló szolgáltatások, illetve fióknyitás külföldön

Kapcsolódó 2009-re meghirdetett felügyeleti prioritás: stratégia

A Felügyelet megítélése szerint az országhatáron átnyúló szolgáltatások, illetve a külföldi fióknyitás jelentős szakmai és infrastrukturális többlet erőforrásokat igényel, melyet csak a jogszabályban minimálisan meghatározott tőkeszintnél magasabb tőkeerővel rendelkező hitelintézetek képesek megfelelő szinten biztosítani. A Felügyelet ezért az egymilliárd forintnál alacsonyabb szavatoló tőkével rendelkező hitelintézetek esetében nem tartja kívánatosnak a határon átnyúló szolgáltatások beindítását, vagy a külföldön történő fióknyitást.

Többlet tőkeszükséglet előírható mértéke az egyes intézmények konkrét adatainak ismeretében: az érintett portfólió 1. pillér alatti tőkeszükségletének 50-100%-a.

Pénzügyi vállalkozások tevékenységét refinanszírozó hitel

Kapcsolódó 2010-re meghirdetett felügyeleti prioritás: hitelkockázat/felelős hitelezés, ügyfelek védelme

A pénzügyi vállalkozásoknak alacsonyabb tőkeerővel rendelkező hitelintézetek által történő finanszírozása esetében a felügyeleti cél az intézmények figyelmének felhívása a fokozott körültekintésre és óvatosságra. A Felügyelet célja az, hogy az ilyen, alacsony tőkeerővel rendelkező hitelintézetek csak a kockázatkezelési eljárásaikkal és kockázatfelmérő képességükkel arányos kockázatokat vállaljanak.

Többlet tőkeszükséglet előírható mértéke az egyes intézmények konkrét adatainak ismeretében: az érintett portfólió 1. pillér alatti tőkeszükségletének 0-100%-a.

Work out cégekbe történő befektetések, vagy azok finanszírozása

Kapcsolódó 2010-re meghirdetett felügyeleti prioritás: hitelkockázat/felelős hitelezés

A Felügyelet negatív tapasztalati alapján meg kívánja nehezíteni, hogy work out cégekbe történő befektetésekkel, illetve ezek finanszírozásával a tényleges problémák kezelése, feltárása és könyvekben történő valós bemutatása elhúzódjon. Nem cél azonban a tevékenység ellehetetlenítése, így *tőketöbblet előírásra mindig csak az egyedi esetek és körülmények mérlegelése alapján fog sor kerülni*. A Felügyelet ezen portfóliók kezelésére a tőkeszükséglet felülvizsgálati folyamatban kiemelt figyelmet kíván fordítani.

Többlet tőkeszükséglet előírható mértéke az egyes intézmények konkrét adatainak ismeretében: az érintett portfólió 1. pillér alatti tőkeszükségletének 0-100%-a.

Faktoring állományok

Kapcsolódó 2010-re meghirdetett felügyeleti prioritás: hitelkockázat/felelős hitelezés

A faktoring állományok kiemelt kezelését az indokolja, hogy a hitelintézetek és azon belül is elsősorban a relatív kisebb tőkeerővel rendelkező szövetkezeti hitelintézetek jelentős veszteségeket szenvedtek el a faktor üzletágban az elmúlt években. Nem cél azonban az üzletágat prudensen, „klasszikus módon” művelő intézményeket ebben az egyébként fontos üzletágban versenyhátrányba hozni. *Tőketöbblet előírással tehát csak akkor fog a Felügyelet élni, ha az érintett intézmények nem tartják be a kockázatvállalásra vonatkozó jogszabályi előírásokat és felügyeleti ajánlásokat.*

Többlet tőkeszükséglet előírható mértéke az egyes intézmények konkrét adatainak ismeretében: az érintett portfólió 1. pillér alatti tőkeszükségletének 0-100%-a.